

Az Európai Bizottság 2004. éves jelentése Románia előrehaladása a csatlakozási folyamatban*

(...)

B. A tagság feltételei

1. Politikai feltételek

(...)

1.2. Az emberi jogok és a kisebbségvédelem

Állampolgári jogok és politikai jogok (részlet)

(...)

A vallásszabadságot az alkotmány szavatolja, és a gyakorlatban is megfigyelhető. Romániában 16 elismert vallási gyakorlat van, ide tartozik a Jehova Tanúi és a romániai evangélikus vallás, amelyeket hivatalosan a jelentési időszakban ismertek el. A kormány számon tart vallásos csoportosulásokat, amelyeket sem vallásként, sem jótékonyági alapítványokként vagy kulturális egyesületekként nem ismer el hivatalosan. Ezek a nem elismert vallások megszorítások nélkül gyakorolhatók, de nem részesülnek ugyanazokban a jogi és pénzügyi kedvezményekben, mint az elismert vallások. A kommunista korszakban, 1948-ban kiadott rendelet az irányadó a vallásos felekezetek vonatkozásában. A rendelet jelentős állami ellenőrzést tesz lehetővé a vallásos élet fölött, ezért javasolt a hatályon kívül helyezése.

Az egyesülési szabadság vonatkozásában a 2004. márciusban tartott helyhatósági választások kapcsán fogadták el a jogszabályokat, amelyek komoly adminisztratív akadályokat emelnek a nemzeti kisebbségek alternatív politikai szervezeteinek a választásokon való részvételéhez szükséges bejegyzés elé. Ennek következtében a Magyar Polgári Szövetség nem indulhatott a választásokon. Ha tekintetbe vesszük a politikai pártokra vonatkozó 2002-es törvényt, amely nagyon magas küszöböt állapított meg a politikai pártok bejegyzéséhez, elmondhatjuk, hogy az új vagy regionális alapon

* *Forrás:* http://www.europa-kommissionen.dk/upload/application/c5748d21/rr_ro_2004_en.pdf

szerveződő pártok mind nehezebben tudnak bekapcsolódni a politikai folyamatokba. A nem kormányzati szervezeteknek a közéletben játszott szerepe továbbra is nagyon csekély.

Nincsenek megszorítások a gyülekezési szabadságra vonatkozóan.

A kommunista rendszer alatt elkobzott *javak* visszaszolgáltatása folytatódott, és a visszaszolgáltatás megvalósításával megbízott hatóság most már teljesen működőképes. Ahogy azt azonban a korábbi jelentések is tartalmazzák, a tényleges visszaszolgáltatásokkal kapcsolatos eredmények vegyesek – az adott tulajdon jellegétől függően.

A termőföldek visszaszolgáltatása szinte teljes mértékben lezárult. A visszaszolgáltatási folyamat határideje 2004. július volt: 2004. augusztus végén a visszaigényelt területek 96,1%-át (11,1 millió hektár) visszaadták.

Összesen 210 000 igénylés érkezett be épület-visszaigénylésekre. A jelentési periódus végén 15 000 ingatlant szolgáltatottak vissza – ez alacsony szám az előző jelentési periódusban jegyzett adathoz képest. A folyamatot elősegíti a kormány határozata, mely szerint az ingatlanbérleti szerződéseket nem szabad további öt évre meghosszabbítani olyan ingatlanok esetében, amelyeket már törvényesen visszaszolgáltatottak. Románia becslései szerint 2005 végéig további 35 000 ingatlant fog visszaszolgáltatni. A kártérítés kiszámításának és kifizetésének a feltételeire vonatkozó törvényt azonban még el kell fogadni.

Fel kell gyorsítani, valamint nyitottabb és átláthatóbb formában kell lebonyolítani a visszaszolgáltatási folyamatot.

Az egyházi tulajdonok (a használatban levő templomok kivételével) visszaszolgáltatására vonatkozó jogszabály jóváhagyását követően 7568 igénylést iktattak. Ezekből 2500-at ítélték jogosnak, és 2004. augusztus végéig 548 tulajdont szolgáltatottak vissza. Az etnikai kisebbségek szervezeteihez tartozó javak visszaszolgáltatása csak most kezdődött el, és 2004. augusztus végéig még az igénylések fogadása zajlott.

Továbbra sincs kidolgozva a templomok visszaszolgáltatására vonatkozó törvény. Ahogy azt a korábbi éves jelentések is feltüntették, ez a görög katolikus egyház számára rendkívül fontos kérdés, amelynek 2600 templomát vette el és adta át az ortodox egyháznak a kommunista rendszer. 1989 óta ezen templomok közül 300-nál is kevesebbet adtak vissza. A kérdés kezelésére létrehozott közös ortodox és görög katolikus bizottság nem bizonyult eredményesnek. Ráadásul a bíróságok rendszerint visszautasították a templom-visszaigénylési perek tárgyalását, ameddig a bizottság fennállt. Egy 2004. augusztus 13-án kimondott rendelet biztosítja a törvénykezéshez való jogot a görög katolikus templomok visszaszolgáltatásában. Követni kell majd a rendelet gyakorlati alkalmazását és a visszaszolgáltatási folyamatra való hatását.

(...)

A kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme (teljes szöveg)

1995-től Románia is részese a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezménynek.

Romániában egy nagyszámú *roma* népesség él, amelyet 1 800 000 és 2 500 000 közöttire becsülnek.¹ Továbbra is széleskörű jelenség a roma kisebbséggel szembeni tényleges diszkrimináció, és a roma közösség jelentős társadalmi egyenlőtlenségnek van kitéve. Az életkörülményei szűkösek, és korlátozott a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése.

A 2001-ben jóváhagyott hosszú távú roma stratégia megvalósítása folytatódott az oktatás, az egészségügy, a foglalkoztatás és a rendőrséggel való kapcsolattartás területén. Habár ezek a törekvések önmagukban pozitívak, fennáll az elszigeteltség és a megszűnés veszélye, ha az állami és helyi szintű koordináció továbbra is erőtlén. Korlátozott fejlődés tapasztalható a Megvalósítási és Monitoring Bizottság működésében. Helyi szinten majdnem minden megyében kialakították a közintézmények (tanfelügyelőség, Közegészségügyi Igazgatóság, rendőrség, munkaügyi hivatalok) képviselőiből álló munkacsoportokat. A Roma Hivatal azonban továbbra sem képes a romák helyzetének javításáért folytatott tevékenységek kezdeményezésére és az érintett minisztériumok közötti egybehangolásra.

Pozitív fejlődés főként az oktatás területén tapasztalható. Egy non-diszkriminatív és bevonó megközelítés támogatása érdekében nagyszámú tanár specializálódott a roma gyerekek oktatási szükségleteinek ellátására, amely során ösztönözték a szülők aktív részvételét, és alkalmasabb iskolai tanterveket dolgoztak ki. Továbbá a romák helyzetének jobbítását célzó Nemzeti Stratégia keretében helyi szintű fejlesztési terveket dolgoztak ki, és kezelik a szegregált oktatás problémáját. Az egészségüggyel, a foglalkoztatással és a rendőrséggel kapcsolatos intézkedések pozitív alapot jelentenek a jövőbeni tevékenységek szempontjából. Az elmúlt jelentési időszakban alkalmazott és szakképesített egészségügyi tanácsadók mindinkább bekapcsolódnak számos egészségügyi probléma kezelésébe, beleértve az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést. Folytatódnak a megyei munkaügyi hivatalok és a romákkal foglalkozó civil szervezetek által szervezett munkaerővásárok.

Ahogy azt a múlt évi jelentés is megállapította, a kormánynak a roma pártba fektetett bizalma a stratégia megvalósításában és monitorizálásában aggodalomra ad okot, mivel a többi roma szervezet tényleges kizárását eredményezte.

A többi kisebbséggel való kapcsolatban nem tapasztaltunk komoly problémákat a jelentési időszakban. Életbe léptették a többnyelvű feliratokra vonatkozó törvényt olyan településeken is, ahol a kisebbség a lakosság kevesebb, mint 20%-át alkotja (a törvényben megjelölt küszöb). Az alkotmánymódosítást követően, amely bevezette az állampolgárok számára az anya-

nyelv használatához való jogot a polgári bírósági pereken, a magyar nyelvet bizonyos területeken széleskörűen használják. A rendőri szabályzatra vonatkozó törvény lehetővé teszi a kisebbségi nyelvet beszélő rendőrök alkalmazását, de az ilyen jellegű képességekkel rendelkező rendőrök száma továbbra is viszonylag alacsony.

Ami az anyanyelven való alapoktatást illeti, enyhe csökkenés tapasztalható az oktatási egységek és a 2003–2004-es tanév alatt anyanyelven tanuló diákok számában. A csökkenés demográfiai tendenciákkal magyarázható, mivel az oktatáspolitikában nem történt változás. Egy magyar nyelvű magánegyetem működik továbbra is Kolozsváron, kihelyezett karokkal Csíkszeredában, Nagyváradon és Marosvásárhelyen. Kormány szinten elfogadtak egy protokollumot két magyar kar létrehozásáról a kolozsvári állami egyetemen belül, de ennek a gyakorlati megvalósítására nem került sor. A csángó kisebbség kezelése tovább javult, a magyar nyelvet választható tárgyként 10 községben oktatják.

Fordította: *Incze Éva*

Jegyzetek

¹ A Minority Rights Group által közölt becslés. A 2002-ben végzett census alapján a roma népesség hivatalos lélekszáma 535 000 volt. Az eltérés legalábbis részben magyarázható sok roma vonakodásával, hogy romaként határozza meg magát.